

Un clàssic dels setmanaris europeus

El 28 de maig del 1984, ara fa tot just 30 anys, apareixia el primer número d'EL TEMPS, que s'ha consolidat com el setmanari degà en català. Editada a València i amb una visió d'ampli espectre, la revista encara el seu primer mig segle de vida amb una estructura empresarial renovada i tan adaptada com sempre a la contemporaneïtat.

Un reportatge de **Víctor Maceda**

Crear un setmanari d'informació general en català, crear-lo a València i crear-lo quan la represa democràtica tot just havia començat, no era una tasca gaire senzilla. Potser per això aquell embaràs va durar tantíssim, més de dos anys, i l'arribada al món de la criatura va resultar tan peculiar: com a prova, un número zero que era una mena de declaració d'intencions i que va veure la llum la segona setmana d'abril del 1984, i més endavant, el primer número venal, que no va arribar fins la darrera setmana de maig, quan l'estiu ja era a la cantonada. De fet, EL TEMPS no va publicar-se l'agost d'aquell primer any, com si l'actualitat també marxara de vacances, sinó que va ser a partir del setembre del 1984, que va passar a editar-se de manera ininterrompuda.

Del primer número de la revista al 1.562 que ara mateix teniu a les vostres mans –o a la pantalla del vostre ordinador, de la vostra tauleta o del vostre telèfon mòbil– ja han transcorregut 30 anys. La infantesa i l'adolescència han quedat enrere, aquell somni d'alguns milers de persones –que van fer aportacions modestes però decisives– s'ha materialitzat i EL TEMPS s'ha endinsat en una etapa de maduresa impensable a ulls de Joan Fuster. El dia que Edicions del País Valencià, SA, va quedar constituïda davant notari, cadascú dels propietaris va dipositar 50.000 pessetes de capital social, però l'assagista de Sueca, present a l'acte, tan sols n'hi va posar una: “Pel que ha de durar...”.

D'arguments, en tenia de sobra. Feia 49 anys i mig, des de la desaparició d'*El Camí*, que els valencians no disposaven de cap publicació periòdica en català, però el ben cert és que la demanda, ni que fóra tímida, existia: a instàncies dels promotors del setmanari, la Facultat de Sociologia de la Universitat de València va enquestar 10.000 ciutadans per copsar l'acollida que tindria un setmanari d'aquest tipus, i el resultat va ser encoratjador. L'estudi, coordinat pel professor Josep Vicent Marquès, va donar pas a la campanya “És possible un setmanari en català al País Valencià” i, posteriorment, a l'experimental número 0, amb un editorial en què avisàvem que “fer periodisme en una llengua i un país tan anormals és un projecte carregat de problemes que tractarem de vèncer”. Aquell número 0, però, era l'ecografia del nadó a punt de nàixer. S'hi podia distingir la cara i els ulls, i també, les mans que l'escriurién.

Per exemple, les dels opinadors Joan Francesc Mira i Vicent Ventura. O les d'Adolf Beltran, que conversava en profunditat amb el cantant Lluís Llach. O les de Julià Garcia Candau, que explicava la manca de pes a Madrid del president valencià d'aleshores, Joan Lenma. O les de l'àcid Vicent Martí, que aviat excel·liria com a entrevistador superb. I també les mans de Joan Fuster, columnista de capçalera des d'aquell número iniciàtic, en què escrivia així sobre la “topografia política”: “Avui, ja solament són d'esquerres els qui no han trobat l'oportunitat de fer-se de dretes. (...) I no cal ni parlar dels qui començaren declarant-se socialdemòcrates, i

De dalt a baix, i d'esquerra a dreta, el pas del temps –i l'evolució del disseny– a les portades d'EL TEMPS. En primer lloc, l'experimental número 0 i el número 1, del 4 d'abril i del 28 de maig del 1984, respectivament. El nú-

no pocs marxistes aproximatiu, i més d'un àcrata adolescent: el vot, la filosofia, l'escalafó, el govern, la poesia lírica, prou que ho donen a entendre. El fenomen em desconcerta. Personalment no veig la necessitat de ser de dreta: si més no, de ser 'tan' de dreta. D'altra banda, l'esquerra residual tampoc no sap què oferir... Ai!, aquells anys, quan, per exemple, el difunt Blas de Otero volia anar a la Xina per 'orientar-se'! Vivim en plena 'desorientació'. O massa 'orientats' en el sentit 'occidental' del verb...”.

JOAN FUSTER, JOAN FRANCESC MIRA, RAMON BARNILS I VICENT VENTURA VAN SIGNAR OPINIONS DES DEL PRIMER NÚMERO

mero 100, del 1986. L'especial dels 5 anys, del 1989. El número 500, obra de Mariscal, de gener del 1994, i el commemoratiu dels 10 anys, del juny següent. Cinc anys més tard, el 1999, l'especial pels 15 anys. El número 1.000, del 2003, i el dels 25 anys, del 2009. Per últim, el número 1.500, del 2013, amb una portada del pintor Joan Genovés. La coberta de l'especial dels 30 anys, que teniu a les vostres mans, ha estat obra de l'artista Artur Heras.

Ramon Barnils, que havia estat a Europa Press, EFE i *Tele/eXpress*, entre moltes altres publicacions, signava, des del número 1, una columna titulada “Arròs a banda”, un plat que pretenia ser indigest per a alguns i que començava així: “Ara diu que pensen retirar el servei de cafè per a tothom: diu que també entre les autonomies hi ha classes; que no es poden fabricar les autonomies amb fotocopiadora –amb vietnamita, deu dir el gendre dels Omeies de Sevilla, que és un carrossa de la política–; que a Catalunya i a les Províncies Bascongades, sí, perquè, allí, hi mana la dreta, i ja se sap que el nacional-autonomisme és cosa de dretes, tret del nacional-autonomisme espanyol que és cosa de tothom, com Hazienda.”

Ferran Torrent acabava de publicar a 3i4 la seua primera novel·la, *No emprenyeu el comissari*, i Eliseu Climent, ànima d'EL TEMPS, no va dubtar a incorporar-l'hi com a redactor. Torrent va signar els primers grans reportatges del setmanari,

el gènere que n'ha esdevingut bandera. La portada del número 1 ja duia l'empremta de Torrent, entestat a fer periodisme en estat pur. Periodisme de carrer i d'investigació, que en diuen. Va ser així com va endinsar-se en el tèrbol món de les empreses de seguretat, una aventura que de poc no li va costar una querella. Va evitar-la sota l'amenaça que disposava d'informació addicional amb què podia detallar, de manera més precisa encara, el *modus operandi* de determinades empreses del sector. EL TEMPS comptava uns dies de vida, però ja es mostrava irreverent i incomodava grups polítics i de pressió poc acostumats a la fiscalització externa. Enmig d'un panorama mediàtic bastant més esquitit que no l'actual, el setmanari va esdevenir ràpidament un referent informatiu als Països Catalans.

El repte s'havia fet realitat i catalans, valencians i balears passaven a disposar d'un mitjà de comunicació nacional

PRATS I CAMPS

Una de les primeres redaccions de València: en primer terme, Vicent Partal, i darrere seu, d'esquerra a dreta, Adolf Beltran, Emili Payà, Albert Peiró, Ismael

que els interrelacionava sense haver de sotmetre's al sedàs de cap redacció madrilenya. Alguns van descobrir així les semblances i la comunió d'interessos amb els territoris germans; alguns altres, que ja en tenien constància plena, van comprovar que era possible parlar de nosaltres mateixos dins d'una cosmovisió més àmplia: europea, en primer terme, i directament global, amb el pas de les dècades. I és que el món del 2014 s'assembla poc o no gens al del 1984.

Els entrebancs, però, hi han estat inherents. La Generalitat Valenciana, de bon començament, no va apostar pels mitjans en català, i tampoc per EL TEMPS. Fins i tot retiraria les subvencions a les publicacions en català instituïdes en la seua primera època. No importava gens que aquest fóra l'únic mitjà de periodicitat setmanal escrit en la llengua del país, ni que entre la nòmina de col·laboradors figuraren no sols Fuster, Ventura i Mira, sinó també noms tan insignes com els de Manuel Vicent, Quim Monzó, Ramon Barnils, Manuel de Pedrolo, Maria Aurèlia Capmany, Josep Maria Espinàs, Raimon, Joan B. Culla o Isabel Clara Simó.

Aquesta marginació s'ampliaria a partir del 1995, i de quina manera, amb l'arribada del PP. Eduardo Zaplana, el primer dels quatre presidents populars que fins ara hi ha hagut, va dictar un decret de Presidència en què declarava EL TEMPS com a "publicació lesiva per als valencians". Ara sí, el setmanari quedava completament al marge de la publicitat institucional, i el setge aniria més enllà. De fet, sota el mandat de Francisco Camps, la persecució a les emissions de TV3 –que havien estat possibles per les aportacions de milers de ciutadans i que feia més de vint anys que duraven– van acabar amb la clausura del senyal i la imposició de multes milionàries a l'entitat reemissora, Acció Cultural del

País Valencià (ACPV). Unes sancions que el Tribunal Suprem declararia il·legals però que –després del tancament de Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) i Catalunya Ràdio– han donat pas a un mapa mediàtic monolingüe, al País Valencià: cap televisió o ràdio d'abast autonòmic no emet en la llengua que l'Estatut designa com a "pròpia". I de diaris, continua sense haver-n'hi cap.

EL 1994 EL SETMANARI OBRIA LA PRIMERA FINESTRA D'UN MITJÀ CATALÀ A L'UNIVERS DIGITAL AMB 'EL TEMPS ONLINE'

Malgrat totes les dificultats, EL TEMPS sempre ha apostat decididament per l'aplicació de les noves tecnologies. Així, a les acaballes dels vuitanta: ja no caldria dictar mai més els articles per telèfon. Igualment decidíu va ser el canvi –l'any 1989– de la màquina d'escriure als sistemes informàtics, cosa que també va permetre d'acomiarar la impremta plana i saludar –molt efusivament– una rotativa que estalviava temps i perfeccionava els acabats. Però més cridaner encara seria l'accés a l'univers digital, atès que es tractava del primer mitjà de l'Estat espanyol que s'hi capbussava.

En efecte, la celebració dels 10 anys del setmanari, el 1994, va coincidir amb la posada en funcionament d'aquest nou mecanisme de comunicació, que Vicent Partal presentava als lectors didàcticament: "Per a accedir a EL TEMPS On Line només caldrà tenir un ordinador i un mòdem. Un

L. Belda i Enric Bellveser. EL TEMPS va ser pioner en el salt a internet.

mòdem és un aparell que modula i desmodula la informació d'un ordinador per a poder-la transmetre per telèfon", explicava poc abans de matisar que, atenció!, "la informació serà accessible vint-i-quatre hores al dia" i "des de qualsevol país del món".

Tot plegat era tan rudimentari com la primera adreça de correu electrònic que va tenir la revista, 100337.2452@compuserve.com, a través de la qual, això sí, de seguida van organitzar-se fòrums de debat –anomenats Redacció Oberta– al voltant de temes tan diversos com la possibilitat de prohibir el tabac o la final de la Copa d'Europa de futbol d'aquell any, que va enfrontar a l'estadi Olímpic d'Atenes el FC Barcelona i l'AC Milà.

Un disseny d'avantguarda. De la mateixa manera que EL TEMPS s'ha afanyat a incorporar els avenços tecnològics de cada moment, l'aposta pel disseny ha estat un altre tret diferencial. De les maquetes primàries –en un blanc i negre esgarrifós– es va passar a unes de molt més elaborades, amb l'aparició progressiva del color. Els redissenyers ideats per Rosa Alberó, Joan Subirats, Domènec Orrit i Enric Satué van introduir la revista a la dècada dels noranta i al segle XXI; després, el de Vanessa Prieto, la projectaria fins a l'actualitat.

Paral·lelament, el planter de col·laboradors il·lustres no deixava d'eixamplar-se: Andreu Alfaro, Valentí Puig, Ignasi Riera, Fabià Estapé, Joan de Sagarra, Montserrat Roig, J.J. Pérez Benlloch, Pere Calders, Biel Mesquida, Pere Gimferrer, Xavier Vinader, Josep Piera, Vicenç Villatoro, Martí Domínguez... I a poc a poc van començar a sorgir-hi els suplementos: EL TEMPS Ambiental, EL TEMPS Universitari, EL TEMPS d'Història, EL TEMPS d'Economia, EL TEMPS

PRATS I CAMPS

Amb el Premi Ramon Barnils, EL TEMPS ha fomentat els treballs de periodisme d'investigació. A la foto, el guanyador de l'edició de 2008, Mario Reyes.

d'Art... I es va adaptar el reclam del col·leccionable amb un èxit notable: la publicació per fascicles de la gran novel·la medieval *Tirant lo Blanc*, les cintes de vídeos –VHS– amb pel·lícules en català i la sèrie *Mediterrània* en la seua integritat, la col·lecció *Pla-Fuster, Fuster-Pla*...

Tot i que, en els últims anys, la indústria periodística s'ha hagut d'enfrontar a una crisi sectorial, a més de l'econòmica, EL TEMPS ha trobat fórmules per mantenir-se en el quiosc, renovar l'empresa i impulsar una versió digital amb actualitzacions diàries.

A nivell empresarial s'ha dut a terme una ampliació de capital que n'ha modificat els accionistes sense alterar l'esperit inicial de la publicació: analitzar l'actualitat des d'un punt de vista propi i independent, des d'un marc nacional que va de cap a cap dels territoris de parla catalana. Aquest número especial, que recull alguns dels millors reportatges dels 30 anys d'existència d'EL TEMPS, n'és la millor demostració: s'hi poden trobar referències de la Catalunya Nord, la Franja de Ponent, l'Alguer i fins i tot del Carxe, una petita comarca murciana on encara es conserva la llengua. Tot plegat, és clar, sense renunciar a observar què succeeix al món i a explicar-ne les causes i les possibles conseqüències.

Fet i fet, els convenis amb el setmanari alemany *Der Spiegel* i el setmanari britànic *The Economist* vénen de lluny i s'ampliaran de manera immediata. EL TEMPS està a punt d'incrementar el seu nombre de pàgines, entre les quals hi haurà una presència creixent de reportatges i entrevistes d'aquests dos mitjans europeus de referència.

La pàgina web d'EL TEMPS permet també l'adquisició de qualsevol número del setmanari en versió pdf; la subscripció digital –que dona accés al número de la setmana en curs i a tota l'hemeroteca dels 30 anys.

Projectes que es fan realitat i que ajuden a la normalització d'allò que semblava impossible de normalitzar ara fa 30 anys: l'existència d'un setmanari en català, editat a València, d'abast nacional i mirada oberta. Un setmanari tan normal com el de qualsevol país normal, que ha estat possible pels milers de lectors i subscriptors que li han fet confiança durant aquestes –de moment– tres dècades de vida.